

naše teme

mons. fra Marko Semren

Redovništvo u Godini posvećenog života: opći poziv na svetost - svetost u Lumen gentium V.

Pregledni članak

Uvod

Papa Franjo je 29. studenog 2013., za vrijeme susreta s vrhovnim poglavarima Instituta posvećenog života i Društva apostolskog života, najvijestio da će 2015. biti za Crkvu Godina posvećenog života (30.11.2014.-2.2.2016.), želeći da evanđeoski oblik života koji posvećeni žive u nasljedovanju Krista, može biti uspješno i življeno Evanđelje kroz razmišljanja, suočenja, iskustva Crkve. Redovnici/ce u BiH svjesni su značenja dokumenata Drugog vatikanskog sabora o posvećenom životu, posebno Lumen gentium, u kojem je posvećeni život našao crkveni status, i Perfectae caritatis, koji je magna charta (velika povelja) koncila za prilagođenu obnovu Instituta u Crkvi: „Kada nam Koncil kaže da je redovnički život dar Duha u Crkvi, ističe ne samo narav dara, nego također stvarnost u kojoj je dar dan: Crkva, tijelo crkve (...). Okvir je Crkva: posvećeni život je dar Crkvi, rađa se u Crkvi, raste u Crkvi, sav je usmjeren na Crkvu“ (J. M. Bergoglio, Sinodo sulla Vita consacrata, alla XVI Congregazione generale, 13. listopada 1994.). U stvarnosti, posvećeni život se stavlja u samo srce Crkve kao odlučni element za njezino poslanje, budući da „izražava intimnu narav kršćanskog poziva“ i čežnju čitave „Crkve-Zaručnice prema ujedinjenju s jedinim Zaručnikom“ (VC 3). Posvećeni

život nikada neće moći nestati iz Crkve jer ga je želio sam Isus kao neizostavan dio svoje Crkve“ (Benedikt XVI.). U Godini posvećenog života tri su cilja: 1. Sa zahvalnošću prihvatiti prošlost; 2. s nadom prigrliti budućnost i 3. sa strašću živjeti sadašnjost.

Postavlja pitanje što je svetost? Svetost, kao stanje, jest izvorno svojstvo - bitnost Boga, a kod ljudi je sudjelovanje po milosti na svetosti Boga. Bog je presveti, tri puta svet: “Budite sveti jer sam ja svet” (1 Pt 1,16). Bog je svet, on nije posvećen. Posvetiti znači omogućiti stvarnosti koja nije Bog da bude u kontaktu sa svetim, s Bogom. Identitet Boga jest svetost, a identitet redovnika/ce jest posvećenje - potpuno sebedarje Bogu. Posvećeni život u kršćanstvu se oblikuje po primjeru Isusa Krista. Središnji objekt posvećenog života jest postojano traženje Boga koji se očitovao u svome sinu Isusu Kristu. Svet je i Isus Krist po snazi osobnog ujedinenja s Bogom. Isus Krist kaže: “Budite dakle savršeni kao što je savršen Otac vaš nebeski” (Mt 5,48). On je tu svetost živio i naviještao svima i svakome svome učeniku bilo kojeg staleža. Stoga on je božanski učitelj, uzor, začetnik i dovršitelj svake savršenosti života (LG V). Vjernici od Krista dobivaju snage za postizanje savršenstva, i to svaki prema mjeri dara Kristova. Te primljene snage moraju upotrijebiti da slijede njegove stope i postanu kristolični, suobličeni s njim slijedeći volju Očevu, posvetivši se svom dušom slavi Božjoj i služenju bližnjega (LG 40).

Svaka karizma ima, kao što Ivan Pavao II. kaže, u svom početku trostruko usmjerenje: prema Ocu, prije svega, u želji da se sinovski traži njegova volja. Karizme posvećenoga života uključuju i usmjerenje prema Sinu s posebnim naglaskom njegova velikodušnoga služenja Bogu i braći. Konačno, svaka karizma uključuje u sebi usmjerenje prema Duhu Svetomu, jer pripravlja osobu da bude spremna da je On vodi i podupire. Upravo se taj trostruki odnos uvijek javlja u svakoj karizmi utemeljitelja.

1. Kako je nastalo poglavlje o svetosti u LUMEN GENTIUM V.

Peto poglavlje konstitucije „Lumen gentium“, koje govori o općem pozivu na svetost u Crkvi, iz više je razloga zanimljivo. Mogli bismo se pitati, zašto je ovaj koncil držao da je potrebno da u konstituciji o Crkvi posebno govori o svetosti, i to u opsegu čitavog jednog poglavlja. Tim više što se nije nametao nikakav akutan problem, nije bilo neke opasne hereze koja bi u tom pogledu zaprijetila Crkvi. U početku Koncila takvo poglavlje nije bilo ni predviđeno: ono je došlo kasnije kao rezultat stanovitog dosta logičkoga razvoja. Najprije je u komisiji bilo razmišljanje kao okvir u koji će se smjestiti razrada eklezialnog položaja redovništva. Bilo je naime očevidno da Koncil u konstituciji o Crkvi mora posebno govoriti o redov-

ništvo, jer iako redovništvo ne spada u bitno ustrojstvo Crkve kakvo potječe od samoga Isusa Krista i od apostolskih vremena, ipak ono danas u Crkvi postoji, jer se vrlo brzo razvilo iz evanđeoskih korijena te u izvanjskom izgledu Crkve, kako se ona pokazuje čovječanstvu, predstavlja element koji se ne može mimoći. Ako Crkva hoće - a to je svakako Koncil sebi uzeo za cilj - samu sebe suvremenom svijetu prikazati i objasniti, ona mora poći od onoga što svi vide te pokazati dubok unutrašnji i nadnaravni korijen i smisao i vrijednost svega što se u njoj nazivaju vidi. Zato se nije mogla zamisliti zaokružena konstitucija o Crkvi koja bi zadovoljila tom pastoralnom zahtjevu bez posebnog objašnjenja koji položaj zauzima u ustrojstvu Crkve redovništvo. Premda se redovništvo može promatrati jednostavno kao poseban stalež u Crkvi ili također kao specijalan način i vid aktiviteta u Crkvi, ipak se činilo nekako naravnim da se redovništvo prvenstveno mora vezati uz svetost Crkve. Posljednjih se godina već bio za redovništvo udomaćio naziv "status perfectionis acquirendae", a što se često pretvorilo naprosto u „stalež savršenstva“. Tako se nekako naravno nametalo shvaćanje da je redovništvo stalež svetosti u Crkvi, da su redovnici i redovnice ona skupina osoba u Crkvi koja je pozvana na svetost.

Mnogi su se biskupi zato bojali da bi konstitucija o Crkvi, koja će imati poglavlje o redovništvu koncipirano kao poglavlje o osobama koje teže za svetošću, mogla davati dojam da je svetost u Crkvi kao neki monopol redovnika i redovnica. Taj strah doduše u posljednje vrijeme više nije bio tako opravdan kako bi bio opravdan u netom minula stoljeća. Ipak se mora priznati da taj strah nije posve bezrazložan, jer shvaćanje da je svetost nešto specifično samostansko što u svijetu ne može biti ostvareno nije još posve uklonjeno iz svijesti ljudi, a bez sumnje je bilo vremena u Crkvi kad je takvo shvaćanje bilo veoma rasprostranjeno i vršilo velik upliv. Budući da je konstitucija o Crkvi svakako morala imati posebno poglavlje o redovništvu, koncipirano kao privilegiran put svetosti, mislili su mnogi da bi to raspravljavanje o redovništvu moralo biti uklopljeno u širu i obuhvatniju obradu sveopćeg poziva na svetost kršćana, bez obzira u kakvim vanjskim okolnostima i okvirima žive i kakvu djelatnost ili funkciju razvijaju. Redovnički put svetosti dobio bi u tom općem poglavlju o svetosti sebi odgovarajuće mjesto. Tako bi bilo redigirano poglavlje koje je tada bilo četvrto u okviru sheme konstitucije „Lumen gentium“, i kao takvo je došlo na diskusiju na II. zasjedanju Koncila na jesen 1963.

Koncilске su rasprave na II. zasjedanju doticale ovo pitanje u tri vida. Prije svega velik je broj koncilskih otaca tražio da se između prvog poglavlja „O misteriju Crkve“ i poglavlja „O hijerarhijskom uređenju Crkve“ umetne posebno poglavlje „O narodu Božjemu“, koje bi obuhvatilo dio dotadašnjeg trećeg poglavlja „O laicima“. Mnogi su koncilski oci opet, prije svega mnogi redovnici, mislili da je potrebno da se redovnicima i redovnicama posveti sasvim posebno poglavlje, jer to iziskuje sama

eklezijska stvarnost budući da redovništvo u Crkvi zaista postoji kao posebna, veoma korisna i nenadomjestiva struktura, koja za Crkvu mnogo znači u više različitih vidova. Uz to je predloženi tekst bio podvrgnut oštroj i nepoštednoj kritici, budući da je bio manjkav i nedostatan u mnogo točaka. Tako se onda javilo mišljenje, da se dio tadašnjeg četvrtog poglavlja koji govori o sveopćem pozivu na svetost, odijeli od onoga što se tu govori o redovništvu i uklopi u okvir novoga II. poglavlja „O narodu Božjemu”, a preostali tekst neka se popuni kao V. poglavlje „O redovnicima”.

Na trećem je zasjedanju, 30. IX.1964. napokon na temelju glasanja zaključeno da će dio o redovnicima biti posebno poglavlje, ali dio o sveopćem pozivu na svetost nije priklonjen II. poglavlju „O narodu Božjemu“ nego je ostao kao zasebno V. poglavlje. Razlozi za to su sljedeći: radilo se bez sumnje o tome što je ovaj dio dosta narastao jer je trebalo da se unesu mnoga dopunjenja što su ih Oci tražili, pa nije sad bilo moguće spojiti to s II. poglavljem, jer bi ono onda bilo enormno veliko. Pitamo se kako to da poglavlje o općem pozivu na svetost nije došlo kao III. poglavlje, odmah poslije poglavlja o narodu Božjemu, jer bi bez sumnje tamo bilo njegovo logično mjesto: svetost je zadatak kojemu mora Crkva težiti i koji ona mora ostvariti u ljudima. Stoga bi logično bilo da se nakon objašnjenja o intimnoj naravi Crkve i njezinoj povezanosti s Kristom fiksira njezin zadatak i cilj pa da se zatim prijeđe na opisivanje ustrojstva koje je takvo zato da bi se postigao onaj određeni cilj. Već redigirani sadržaj ovog poglavlja o svetosti bijaše bez sumnje taj koji je odlučio da je poglavlje ipak zadržalo svoje mjesto poslije raspravljanja o hijerarhiji i o laikatu. Budući da se iz eminentno pastoralnih razloga i potreba današnje Crkve svakako htjelo u tom poglavlju govoriti također na specifičan način o svetosti pojedinih grupa osoba koje unutar naroda Božjega vrše određene funkcije, bilo je neophodno da ovo poglavlje dođe istom poštu je razrađena ontološka struktura Crkve. Tako je ovo poglavlje zauzelo svoje mjesto u okviru konstitucije o Crkvi, ali to ne smeta da ono ipak imadne veliku važnost za život suvremene i buduće Crkve, makar je po veličini, zajedno s poglavljem o redovnicima, najmanje.

2. Isus Krist - izvor i cilj svetosti

Katolička je crkva poslije II. vatikanskog sabora provodila i još uvijek provodi obnovu. Crkvenom učiteljstvu je jasno da Crkva, tijekom stoljeća, prolazeći kroz mnogostruke probleme, ima u sebi unutarnju sposobnost da može te probleme uspješno riješiti kako bi iznova zasjala u potpunoj svojoj ljepoti i privlačnosti. Da bi uspjela u svojoj nakani, mora aktualizirati zahtjeve prilagođavanja-obnove, koji se pojavljuju pomoću povratka na izvore. To je Sabor više puta naglasio i na tome je inzistirao kako bi Crkva mogla živjeti Riječ Božju - Evanđelje koračajući sigurnim korakom u sadašnjosti i usmjerena prema budućnosti s jasnom porukom i svježinom života. Isus Krist kaže: “Budite dakle savršeni kao što je savršen Otac

vaš nebeski” (Mt 5,48). On je tu svetost živio i naviještao svima i svakome svome učeniku iz bilo kojega staleža. On je začetnik i dovršitelj svake svetosti života, dakle, božanski učitelj, uzor, začetnik i dovršitelj svake savršenosti života.¹ Svetost se rađa i izvire također iz same Crkve jer je ona nadnaravna realnost na svijetu za koju vjerujemo da je “indefectibiliter sancta” nepogrešivo sveta (LG čl. 39). Prvotna i neizgubiva svetost Crkve ukorijenjena je u svetost Krista i trojedinoga Boga. Crkva je sveta kao zaručnica i tijelo Krista, Sina Božjega, jer je puna Duha Svetoga, a budući da je Duh Sveti neizgubiv, slijedi da je svetost Crkve neizgubiva. Apostol Pavao ističe: “Ovo je volja Božja, vaše posvećenje” (1 Sol 4,3). Pojedine osobe su svete jer su inkorporirane u Crkvu i tijelom i srcem, a njihova svetost proizlazi iz ontičke svetosti Crkve. Crkva ne tjera grešnike iz svog krila, nego samo njihov grijeh. Zbog grijeha grešnika Crkva se ponizuje, ona se kaje, ona čini pokoru, ona se čisti, ona moli svaki dan u molitvi Oče naš za otpuštanje svojih dugova.

Crkva živi i pokazuje svoju svetost osobito u redovništvu, kako to svjedoči II. vatikanski sabor: “Neka redovnici brižno nastoje, da Crkva po njima svaki dan sve bolje prikazuje Krista i vjernicima i nevjernicima, Krista dok ili razmatra na gori, ili navješćuje Božje Kraljevstvo mnoštvu, ili dok ozdravlja bolesne i ranjene ili obraća na bolji život grešnike ili dok blagoslivlja djecu i čini dobro svima, uvijek slušajući volju Oca koji ga je poslao”². Redovnici/ce nisu od Boga pozvani po svojim djelima, nego po njegovoj odluci i njegovoj milosti. Oni su opravdani u Gospodinu Isusu Kristu, te su po krštenju postali sinovima i kćerima Božjim i dionicima božanske naravi. Stoga ih sv. Pavao potiče da žive „kao što dolikuje svetima“ (Ef 5,3) i da se obuku kao Božji izabranici, sveti i ljubljeni u srdačno milosrđe, dobrotu, poniznost, krotkost, strpljivost“ (Kol 3,12) i da donesu plodove Duha na posvećenje (usp. Gal 5,22; Rim 6,22). Sabor je također označio put koji treba slijediti kako bi se stiglo do cilja. Plod su toga apostolske pobudnice pape Pavla VI.³ i pape Ivana Pavla II., te dokumenti Kongregacije za redovnike i svjetovne ustanove, Kongregacije za biskupe, Smjernice o odnosima između biskupa i redovnika u Crkvi,⁴ Kongregacije za redovnike i svjetovne ustanove, o životu i poslanju redovnika u Crkvi,⁵ te novi Zakonik kanonskog prava, Kongregacije za

¹ Usp. *Lumen gentium* V.

² Usp. LG 46.

³ Usp. apostolske pobudnice: papa PAVAO VI., *Evangelica testificatio* (29. lipnja 1971.); *Evangelii nuntiandi* (8. prosinca 1975.); papa IVAN PAVAO II., *Vita consecrata* (25. ožujka 1996.).

⁴ Usp. KONGREGACIJA ZA REDOVNIKE I SVJETOVNE USTANOVE I KONGREGACIJA ZA BISKUPE, *Smjernice o odnosima između biskupa i redovnika u Crkvi*, u: *Mutuae relationes* (14. svibnja 1978.).

⁵ Usp. KONGREGACIJA ZA REDOVNIKE I SVJETOVNE USTANOVE, *Vita e missione dei religiosi nella Chiesa, I. Religiosi e promozione umana* (12. kolovoza 1980.); *Instr. Bitni elementi naučavanja Crkve o redovničkom životu u ustanovama posvećenim djelima apostolata* (31. svibnja 1983.).

ustanove posvećenog života i Društva apostolskog života,⁶ te mnoga djela pape Ivana Pavla II. u kojima se govori o redovničkom životu.

Postkoncilski hod redovničkog života je sveukupni proces obnove evanđeoskog obraćenja. Ta svijest dolazi do izražaja u jasnijem poimanju redovničkog života i mjesta koje ima u općoj i mjesnoj crkvi – tj. unutar crkvenog organizma. Znači, redovnički je život važan i neizgubiv glas unutar simfonijskog zbora Crkve. Uključujući se bolje u crkveni organizam, redovnički život postaje nositelj života i dinamizma u Crkvi.

3. Identitet redovničkog života danas?

Tradicionalno gledanje redovničkog života izraženo je izrazom “perfekcionizam” (tj. težnja prema savršenosti ljubavi). Ovaj koncept potječe od Tome Akvinskog koji promatra redovnički život u kontekstu životnih staleža u Crkvi. Neke su staleže smatrali savršenijima od drugih, npr. redovnički život i episkopat su bili dva jedina staleža savršenosti.

Danas su teolozi pokušali protumačiti identitet redovničkog života izrazom “radikalizam”. Po ovom shvaćanju, J.M.R. Tillard ističe da je redovnički život krajnji i radikalni način življenja Evanđelja u konkretnim okolnostima naše povijesti.

K. Rahner naglašava eshatološku dimenziju ili “transcendentalizam” redovništva, tj. način življenja eshatološke i transcendentalne dimenzije kršćanskog života. Redovnici se odriču triju temeljnih dimenzija života u svijetu: vlasništva, obitelji i autonomije, kako bi naviještali otajstvo Božjega kraljevstva kao milost koja nadilazi našu povijest.

E. Schillebeekx i L. Gutierrez ističu “posebni antropološki oblik kršćanskog bivstvovanja: projekt vrijednosti”, i u tom smislu antropološku vrijednost redovničkog života. Redovnički život je ljudski način življenja Evanđelja. Redovnički život nije, za njih, odricanje ili zataja vrijednosti stvaranja, već način života koji odabire neke vrijednosti koje obično ne prihvaća većina ljudi. Zajednički život, siromaštvo, poslušnost i djevičanstvo nisu u svom temelju odricanje ili zataja, već autentične vrijednosti u nasljedovanju Krista, na koje se osobito neki pojedinci angažiraju. Ove dimenzije otkrivaju za sada nepoznatu dimenziju stvaranja.

Redovnici u svijetu ostvaruju praktično savršenije ideale Božjega naroda i čovječanstva. Oni svoj identitet vide u evanđeoskoj praksi, te proročki i solidarno žive s Božjim narodom, posebno s najsiromašnijima (teologija oslobođenja).

Božje kraljevstvo ne uključuje osudu ili razaranje stvarnog svijeta niti prezir

⁶ Usp. KONGREGACIJA ZA USTANOVE POSVEĆENOG ŽIVOTA I DRUŠTVA APOSTOLSKOG ŽIVOTA, Instr. Potissimum institutioni (2. veljače 1990.); Instr. La vita fraterna in comunità “Congregavit nos in unum Christi amor” (2. veljače 1994.).

onoga “što je ljudsko”, institucija i ljudske kulture. Kraljevstvo koje Krist proglašava afirmira stvaranje, i istodobno oslobađa od đavolskih zamki koje je grijeh postavio. Da bi bilo sudionikom događaja Božjega kraljevstva, čovječanstvo mora nastaviti s Božjim stvarateljskim, otkupiteljskim i spasiteljskim djelom. Duh Sveti pojačava i očituje transcendentalni i eshatološki dinamizam stvaranja preko proročkih znakova čistoće, radikalnog siromaštva i poslušnosti. Tim činima ispravlja težnje koje svijet zatvaraju u samoga sebe te paraliziraju njegovo napredovanje prema budućnosti Boga.

Mučeništvo je na poseban način znak koji podsjeća na “samo jedno potrebno: Kraljevstvo Božje i njegovu Pravdu”.

Prispodobе i čudesa u Evanđelju imaju upravo takvo proročko značenje. Oni imaju znakovitu, poticajnu i pedagošku ulogu u Evanđelju. Prispodobе i čudesa su znakovi koje je Isus ponudio da se shvati i provjeri prisutnost Kraljevstva. Prispodobе su znakovi uzeti iz svakidašnjeg života ljudi. Čudesa su znakovi koji uvode preobrazbu u život ljudi, spašavaju odbačene i vraćaju u normalan život. I prispodobе i čudesa su znakovi koji pokazuju bogatstvo, sadržaj i stvarnost Kraljevstva. Zato ih možemo uspoređivati s karizmatskom ulogom redovnika. Redovnički je život “znak Kraljevstva” (LG 44). Redovnici svojim životom uprisutnjuju Krista. Stoga trebaju biti kao prispodobе koje nadahnjuju, daju značenje i smjer za dolazak Kraljevstva.⁷

Znamo da redovnički život ne postoji radi samoga sebe, nego je sposobnost i umijeće umiranja za druge s nakanom da se položi život. O tome sv. Maksim kaže: “Braćo, ako već treba da s velikom pobožnošću slavimo nebeski rođendan svih svetih mučenika, pogotovo nam valja sa svim štovanjem svetkovati blagdan onih, koji su u našim mjestima svoju krv prolili. Jer premda su svi sveti posvuda i pomažu svima, ipak posebno oni za nas posreduju, koji su za nas i smrtne muke podnijeli. Jer mučenik, kad trpi, ne trpi samo za sebe nego i za sugrađane. Za sebe naime trpi radi nagrade, a za sugrađane radi primjera; za sebe trpi radi pokoja, a za sugrađane radi spasenja. Po njihovu smo naime primjeru naučili vjerovati Kristu, naučili smo kroz pogrde tražiti vječni život, naučili smo smrti se ne bojati. Blaženi dakle mučenici niti su za sebe živjeli, niti su za sebe umrli. Nama su naime dobrim životom ostavili primjer vladanja, a hrabrim podnošenjem muka primjer trpljenja. Zato je naime Gospodin htio da po svem svijetu na različitim mjestima trpe mučenici, da nas kao prikladni svjedoci, kao po nekoj nazočnosti vjere, primjerom svoje ispovijesti oduševljavaju; da ljudska slabost, koja uslijed duljeg slušanja jedva već vjeruje Gospodnjem propovijedanju, bar po neposred-

⁷ Usp. REY GARCIA PAREDES J.C., Teološki identitet i komplementarnost različitih poziva u Crkvi - uzajamni odnosi između laika i redovnika unutar crkvenog života i poslanja, u: *Vijesti KVRPJ i unije VRPJ*, 4(89) 5-13.

nom svjedočanstvu očiju uzvjeruju mučeništvu svetih”.⁸ U tom svjetlu možemo promatrati i ove naše mučenike.

Mučenici su najsjajnija slava svetosti Crkve kroz stoljeća: “Budući da je Isus, Sin Božji, svoju ljubav očitovao time što je život položio za nas, nitko nema veće ljubavi od onoga koji položi svoj život za Njega i za svoju braću”.⁹ U crkvenoj tradiciji postojalo je mišljenje o postojanju triju putova svetosti: put mučeništva kao najviši, zatim put djevičanstva te put običnih vjernika. Neki su sveti Oci primjenjivali na ova tri puta svetosti ona tri stupnja plodnosti, o kojima govori Krist u prisposobi o sijaču: jedni donose stostruk plod, to su mučenici; drugi šezdeseterostruk, to su djevice; treći trideseterostruk, to su obični vjernici (usp. Mt 13,8.23). Mučenici iskazuju najveće svjedočanstvo ljubavi pred licem svih, a posebno pred progoniteljima. Tim činom učenik postaje posebno sličan svome Učitelju u slobodnom prihvaćanju smrti za spasenje svijeta te u sebi ostvaruje njegov lik. Crkva to smatra izvanrednim darom i najvišim dokazom ljubavi. Uz mučeništvo ne smijemo zaboraviti ni unutarnju spremnost kršćanina da ide putem podnošenja patnji za Krista i za braću, što spada u redovitiji duhovni lik kršćanina.

Konstitucija *Lumen Gentium* ističe uz mučeništvo, evanđeoske savjete i druge mnogostruke savjete čime se jača svetost Crkve. Redovnici se u djevičanstvu, poslušnosti i siromaštvu posvećuju Bogu jedinome nepodijeljena srca (usp. 1 Kor 7,32-34), potpunim sebedarjem, cjelovitim služenjem Bogu. Redovnici/ce polazući zavjete žele se poistovjetiti s Kristovim osjećajima kako bi ga bolje nasljedovali. To znači kristijanizirati vlastitu ličnost. Identificiranje s Kristom kroz ljubav prožima sve do “spoja duše i duha”, sve do najosobnijih afekata zaodjevajući se u same Kristove osjećaje (usp. Fil 2,5). Darivanjem Gospodinu u posvećenju, ne gubi se vlastita osobnost, nego se želi potpuno staviti u služenje Kristu i njegovu spasiteljskom poslanju - kraljevstvu Božjem. Ovo svjedočenje ne znači prezir zemaljskih dobara, nego svjedočenje da su vrednote kraljevstva Božjeg više, dragocjenije od zemaljskih vrednota koje su relativne, prolazne. Da bi eshatološko svjedočenje bilo “razumljivo”, treba se smjestiti u stvarnost aktualnog svijeta. Traži se da redovnik/ca bude utjelovljen u svijet, ali da snagu crpi od uskrslog Krista. Činom zavjeta redovnik je slobodno i odgovorno svega sebe predao Bogu i više ne raspolaže samim sobom, nije gospodar samoga sebe, njegov gospodar je sam Bog i on može njime raspolagati kako želi. To za redovnika/cu znači i “obdržavati sveto Evanđelje”. Iz toga stava slijedi i želja za mučeništvom i razvija se teologija mučeništva.

⁸ Usp. O štovanju domaćih mučenika, Sv. MAKSIM, biskup, *Sermo XII,1*, u *C.Chr.Lat. XXIII*.

⁹ Usp. *LG V, 1Iv 3,16; Iv 15,13*.

Mučeništvo je proročki znak, koji mora biti vidljiv kao grad na gori, jasan kao svjetlo na svijećnjaku, jak kao sol zemlje. Znači mora biti sjajan, sjajniji od onoga što želi značiti. Proročki je jer “naviješta Kraljevstvo Božje buduće i već prisutno na ovom svijetu”. Redovnike predvode prorok Ilija i sv. Ivan Krstitelj. Uz Isusa Krista i oni su nadahnuće za redovnike tijekom stoljeća i danas. Božji ugodnici svjedoče da su vrednote kraljevstva Božjega više, apsolutne, a zemaljske su relativne i prolazne. Oni sve vrednote integriraju u Krista, dajući im otkupiteljsku i spasiteljsku vrijednost. Zbog utjelovljenja Sina Božjega sve je postalo sveto, osim grijeha i sve je usmjereno prema spasenju. “Sve mu podloži pod noge, a njega postavi - nad svime - Glavom Crkvi, koja je Tijelo njegovo, punina Onoga koji sve u svima ispunja” (Ef 1,22-23). Uključenje u povijest nosi sa sobom drugi vid utjelovljenja: razvoj i napredak. Ovaj dinamički vid utjelovljenja ističe da ne može biti prihvaćen kao izolirani i neovisni čin nego je usko povezan s križem i uskrsnućem. Najopipljiviji vid utjelovljenja pokazuje se u solidarnosti s čovjekom. Polazeći od našega stanja, Isus može reći “ne” otajstvu zla, osloboditi nas od grijeha i trasirati put novog čovjeka. To isto treba činiti i Crkva kao njegova zaručnica i Kristovi učenici koji ga žele izblížega, tj. na radikalni način slijediti.

Kako su ovo svjedočili naši svjedoci i mučenici vjere? Suvremena istraživanja redovnika i redovnica o žrtvama komunizma u BiH pokazuju slijedeće rezultate: 115 je redovnika u BiH dalo svoje živote u svjedočenju za Isusa Krista: 2 isusovca i 113 franjevac, a zatvorenih je bilo oko 205: 12 trapista, 5 isusovaca i 188 franjevaca; sestara redovnica 6 ubijenih i oko 100 koje su provele po zatvorima. Nisu bježali od svijeta nego u svim situacijama svakodnevnice živjeli u svijetu dijeleći dobro i zlo s povjerenim im pukom, okrijepljeni Božjom milošću, usmjeravali su ga Bogu. Bili su tom narodu i učitelji i dušobrižnici i branitelji prava ugroženih iako i sami ugroženi, graditelji Crkve, iako ubijani i mučeni, opraštali su sijući tako sjeme blagoslova Božjega za stanovnike te zemlje. Za njih je vjera osobni poziv na zajedništvo prijateljstva s Bogom u Kristu. Vjera ne ostaje za njih u redu ideologije, na marginama stvarnosti, nego daje smisao vlastitom životu, i primjer onima s kojima žive. To je odgovorna, angažirana vjera i intenzivna ljubav. Odatle proizlazi da ovi svjedoci vjere i mučenici nisu imali što drugo činiti nego živjeti i raditi za Kraljevstvo Božje, među povjerenim im pukom. I Crkva je u tom smjeru nastavljala rasti u ljubavi pomoću vidljivih zahvata svoga Zaručnika u njoj.

Možemo se slikovito izraziti u pojmovima narativne teologije gdje je “Krist, slika Oca” ili “Krist, pripovijedanje Božje ljubavi”. Analogno tome “mučenici su pripovijedanje Kristove ljubavi”, ispričane vlastitim životom, svjedočenje evanđeoskog življenja. Pripovijedanje je jedini govorni način (linguaggio) koji nam dopušta sjećati se žrtava povijesti. To je etički način govora koji poštuje sjećanje žrtava a da ih ne svedemo na pojmove, ideje, ili povijesne uzroke napretka ili dijalektike. U središtu se svih ovih pripovijedanja o žrtvama nalazi žrtva Raspetoga,

s kojim se sam Bog identificirao, kako ne bi ove žrtve bile zaboravljene. Usp. L. OVIEDO, *Teologia narrativa*, u: *Lexicon Dizionario teologico enciclopedico*, Piemme, 1994, 1049-1050.¹⁰

U nauci o duhovnom životu postoji nezaobilazni problem: kako riješiti nužni suodnos između molitve i rada ili, kako se veli, između akcije i kontemplacije. Svi se slažu u tome da je taj odnos nužan, tj. da duhovni život mora uključivati i molitvu i rad, i akciju i kontemplaciju. Pod akcijom razumijemo svaku duhovnu djelatnost, pa stoga pod akciju spada i trpljenje. Napetost između molitve i rada, akcije i kontemplacije treba rješavati i na razini pojedinca i na razini zajednice. Svjesni smo načela da nema zajednice koja se ne izražava i molitveno. I pojedinac i zajednica moraju predvidjeti u svom rasporedu određena jaka molitvena vremena: dnevna - tjedna - mjesečna - godišnja. Kod toga treba naglasiti da je zapravo nemoguće odmjeriti jednako vrijeme za molitvu i vrijeme za rad. Kod rada - u okviru prostora i vremena - potrebno je po sebi više vremena. Molitva je prvenstveno kvaliteta, a ne kvantiteta. No pazimo da to ne bude prijevarna razlika.

Sv. Bernard ima dvije tipične izjave. Za one koji se tuže na prezaposlenost kaže: "Maledictae occupationes - Prokleti poslovi!" Za druge koji se izvlače molitvom tvrdi: "Amor Dei non est otiosus - Ljubav prema Bogu nije besposlena". Osim toga, ako već cijenimo zaposlenost, ne zaboravimo: u svim religijama molitva se smatrala tipičnim i prvim čovjekovim zaposlenjem. Staro Benediktinsko pravilo veli: "Operi Dei nihil praeponatur - Neka se poslu Božjem (zaposlenosti Bogom) ništa ne pretpostavi". Slično i sv. Bernard: "Negotium negotiorum vacare Deo - Posao nad poslovima jest baviti se Bogom". Njeguimo, dakle, svestranu aktivnost ne zanemarujući tu vrhunsku. I sami i u vlastitoj zajednici i u vjerničkom pastoralu.

Razgovor o molitvi često otežava okolnost što je molitva propisana. Tu je samozavaravanje najopasnije. Molitva je nezaobilazna ne zato što je propisana nego - jer je nezaobilaziva, zato je propisana (Bonaventura Duda).

Zaključak

Svetost je Božji dar kojemu se moramo staviti na raspolaganje. Ona je Božja volja, plan koji Bog ima za svakog čovjeka, to je ideal, cilj i smisao života svakog kršćanina. Biti svet znači živjeti po Duhu Svetom koji u nama stanuje kao u svom hramu, plodovi njegova djelovanja jesu kršćanske kreposti. Duh Sveti je onaj koji u nas polaže svetost i brine se za njezin rast. Milost posvećujuća jest božanski život u nama, tada se sviđamo Bogu, tada smo najveći jer Božja slika blista u nama. Ta milost raste u nama, postajemo sve svetijim primanjem sakramenata, ali i svakim dobrim djelom.

¹⁰ Usp. L. OVIEDO, *Teologia narrativa*, u: *Lexicon Dizionario teologico enciclopedico*, Piemme, 1994, 1049-1050.

Za redovnike/ce svetost – savršenost je Krist. Nasljedovanjem Krista redovnici rastu u svetosti, rastu u Kristu, Bog im se predaje u Kristu, oni se Bogu predaju po Kristu, on je temelj redovničke svetosti koja je u tom da žive ujedinjeno s Kristom i njemu suobličeni. Tko živi ujedinjeno s Kristom već sada živi u nebu, ovdje i sada, već je sada na neki način u nebu onaj tko živi s Bogom u vjeri, povjerenju i ljubavi. Najbolje se živi kad se živi s Bogom, to je najbolji način života.